

Uljaste noored õpivad retkejuhtideks

Kümme Uljastega seotud noort õpivad tundma giiditarkusi ning oma kodukoha ümbrust, et tulevikus hakata seda tutvustama ka külalistele.

“Uljastel on mitmeid vaatamisväärsusi, mida võiks inimestele looduses liikumise kõrval tutvustada. Uljaste külaselts natukene sellega ka juba tegeleb - meil on üks retkejuht, kellele loodame sellest projektist lisa saada,” ütles Uljaste noorte retkejuhtide arenguprojekti juht Hardi Murula.

Närvilisus paistab välja

Praeguseks on kümme noort läbinud koolitusest üle poole. “Esimesel kahel päeval toimusid meil kuuetunnised õppepäevad. Esimesel päeval rääkis Ingrid Kuligina, kuidas inimestega suhelda ja läbi saada, aga ka seda, milline peaks olema giidi kehakeel,” rääkis tulevane retkejuht Kätlin, kelle sõnul viitab see, kui retkejuht näpib oma pükste serva või käsi, tema ebakindlusele.

Ka see, kui giid kätega vehib, annab märku tema närvilisusest. “Ja teadma peab seda, kumb on parem ja vasak käsi, olenemata sellest, mispidi sa grupiga parasjagu suhtled,” jagas Kätlin saadud teadmisi.

Teisel õppepäeval rääkis Anne Valdru noortele kohalikest vaatamisväärsustest ja küla ajaloo.

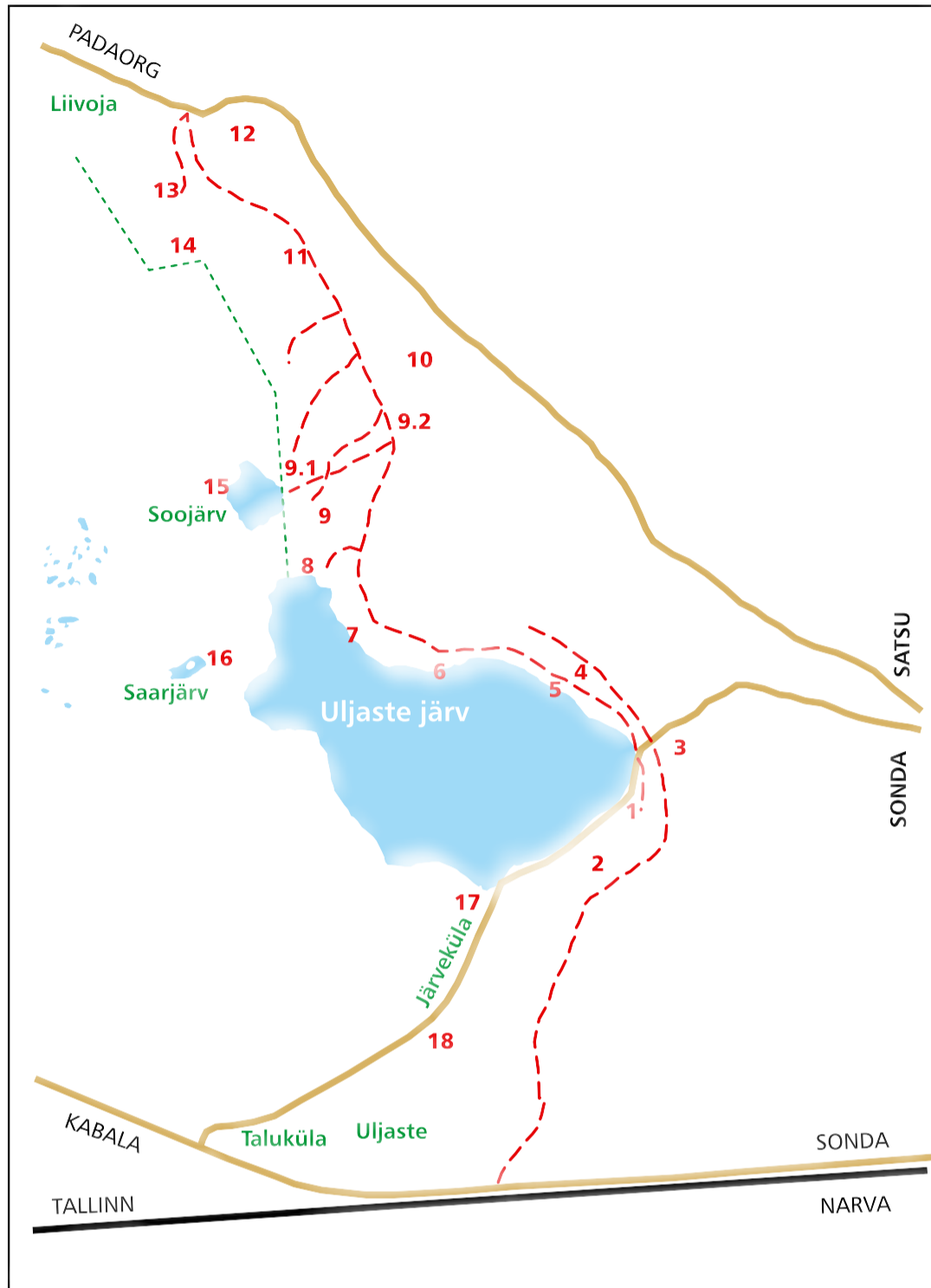
Murula sõnul on õppel kaks suunda: üks annab teadmisi giidiks olemisest ja teine õpetab tundma oma kodukanti, et noored oskaksid seda pärast teistelegi tutvustada.

Huvitavat palju

Uljaste ümbruse matkaradu on noored samuti vaatamas käinud. Augusti kolmandal nädalavahetusel toimusid Uljastel RāSo mängud ning siis tehti huvilistele ka retk ümber Uljaste järve. “Kõige põnevam on lennuk,” kiitis Kätlin piirkonna parimat vaatamisväärsust.

Nõukogude Liidu lennuki tulistasid Uljaste kohal alla sakslased ning selle vrakk on soos seni veel näha. “Selle juurde käib terve lugu, kes lennukiga lendas ja kes selle täpselt alla laskis,” teab Murula, kelle sõnul on Uljaste küla ümbruses nii looduslikult kui kultuuriliselt tähelepanuväärseid paiku. Kõike korraga läbi käia ei jõuagi.

“Mida näidata, oleneb sellest, milline on grupi huvi,” tunnistas Murula. Võimalik on käia kas 3-4 tundi soos või hoopis mõõda kuivemat maad. Kuidas keegi soovib. Kui vaja, võib Uljaste ümbruses seitse tundi järjeapanu matkata. “See eeldab aga juba lõunapausiga matka. Korra oleme sellise pika matka ette võtnud ja see väsitab inimesed ära,” lisas ta.

Saab ka omapead

Praegu käib Uljaste matkaradade kaardistamine ning varsti peaks olema neile inimestele, kes eelistavad looduses ise liikuda, kätte anda ka voldik informatsiooni ja kaardiga. See eeldab aga, et inimesed tunnevad kaarti ning oskavad veidi orienteeruda. Teistel on võimalus kasutada retkejuhi abi.

Uljaste ümbruse soo ei ole kuiva jalaga läbitav - laudteed seal ei ole. “Kui paarkümme inimest järjest ühte rada pidi liiguvad, siis muutub see märjaks. Retkejuhi üheks ülesandeks ongi gruppide hajutamine, et liikumisrajad mudamülgasteks ei muutuks,” kinnitas Murula ning lisas, et on kohti, mida retkejuhi abita on keeruline üles leida. Näiteks seesama lennuk. “Kui mulle praegu öeldakse, et lähme lennukit vaatama, siis on mul tükk mõtlemist, enne kui ma selle üles leian,” tunnistas ta. Lennuki asukohta kaardile ei ole tule - see jääb maiuspallaks nendele, kes retkejuhi teenust kasutavad.

Abiks seltsimaja ülalpidamisel

Retkede korraldamine on üks

võimalus aidata ülal pidada Uljastele planeeritud uut seltsimaja. “Sellest võiks saada külastuskeskus, kus on loodusteemaline ekspositsioon, mille koostamisel loodame saada RMK abi ja nõu,” rääkis Murula. RMK on praegu ka Uljaste radade hooldajaks.

See, milline ekspositsioon tuleb ja millised lisaväärtused tulevases seltsimajas olema hakkavad, selgub pärast seda, kui ellu on viidud ka teine projekt, mida Leaderi toetusel Uljastel tehakse. Selts sai investeeringumeetmest toetust uuringuteks, mis peavad andma vastuse, kuhu ja kui suur seltsimaja teha ning aitama leida võimalusi tegevustega selle ülalpidamiseks katta.

“Erinevate asjade ehitamiseks on täna võimalik erinevat toetust saada. Nende hili- semaks ülalpidamiseks aga mitte. Kui küla otsustab endale seltsimaja ehitada, siis peame leidma ka võimaluse, kuidas selle kulusid katta. Vastasel juhul peab külaseltsi esimees iga kuu lõpus elektriarve tasumiseks kaabuga mööda küla käima või vallavalitsusse abi järele pöörduma,” põhjendas Murula vajadust teha enne ehitamist korralik teostatavus- ja

tasuvusanalüüs.

Lõppema peaks eksamiga

Kui uuringut hakkab külaselts tegema alles pärast seda, kui PRIAs on lõplik rahastamisotsus tehtud, siis noorte projekti tehakse omal riisikol. “Summa, mis on veidi alla 70 000 krooni, pole väga suur. Selleks ajaks kui otsus tuleb, on noored tagasi koolis ja õppe läbiviimine muutuks keeruliseks,” tunnistas Murula.

Hiljuti Ida-Virumaa erinevate matkaradadega tutvumas käinud noortel seisab ees veel kolmepäevane reis mööda Eesti matkaradu ja külastuskeskuseid. See peaks andma pildi, kuidas mujal oma radu reklaamitakse ja mida keskustes pakutakse.

Kui seal käidud, giiditarkused selged ja infomaterjalid kokku pandud, peaks koolitus lõppema retkejuhi eksamiga ehk siis retke iseseisva juhtimisega. “Iseasi, kas me nii palju gruppe kokku saame. Aga sügisel on soos liikumiseks kõige parem aeg - pole palav ega tüütuid putukaid,” kutsus Murula inimesi uute retkejuhtide peaproovi vaatama.

ULJASTE RAJAD

1 SONDA METSKONNA ASE

Uljaste järve põhjakaldal põlispuude varjus on säilinud 19. sajandi keskel ehitatud Sonda metskonna keskuse kõrvalhoone alusmüürid. Metskonna hoone - tugev rõhtpalkseintega ehitus - lammutati 1980. aastatel Tudu metsamajandi tolaeage direktori korraldusel.

2 TORNIMÄGI

Varem tunti mäe Karjatee mäena, sest Uljaste vabatküla väiketalunikud ajasid oma karja üle mäe karjamaadele. Seoses triangulatsioonitorni ehitamisega mäele 1923. aastal ristiti see rahvasuus tornimäeks. Seda torni enam ei ole, on metskonna tulevalvetorn, seega mägi õigustab oma nime.

3 KIUKSUMÄGI

Ammustel aegadel, kui raudteed veel ei olnud, tuli mees nimeta kohale Uljaste mäel, kus kulges tolaeagne tee, ja ehitas mäele maja. See koht kannab praegu Kiuksumäe nime. Nimi on tulnud rahvasuus taluperemehele antud hüüdnime järgi. Taluperemees olnud puujalaga, mis kiuksunud.

4 PIDUMÄGI

Siin olid puitehitud - laululava, tantsupõrand, suusahüppetrampliin, istepingid -, mis kuuekümnendate aastate lõpuks tuli lammutada, kuna remondiraha enam ei olnud. 1960ndate lõpul ehitatud ilus vabaõhukohvik põletati 1970. aastate alul.

Mäenõlvadel on viimase suure sõja mälestused - kaevikute ja laskepese jäljed.

5 SUPELRAND

Praegu on raske uskuda, et siin ligemale sada aastat tagasi ei olnud liivast supelranda, kasvasid lepad, nende juurikate vahel loksus vesi. Kunagi ehitati siia Sonda hariduse- ja spordiseltsi eestvedamisel 10 meetri kõrgune vettehüppetorn ja ujumissillad.

6 KAMANDUNUKA

Sellel kaldal kõndis ammu kalameeste pealik ja kamandas, kuidas noota tõmmata. See oli ajal, kui mets siin ei kasvanud ning selle asemel olid põllud ja taluhooned.

7 NOODATEE

Saanud oma nimetuse kalapüügil nooda väljatõmbamise koha järgi. Uljaste on olnud väga kalarikas järv, siin on käinud kalamehi nii Peipsi kui mere äärest noota tõmbamas. Mõisnik lasknud talvel järveääle kände vedada, need vajusid kevadel järve ning takistasid noodavedamist.

8 AAFRIKAKALLAS

Siin armastatakse viibida ilusa liivase, laugja põhjaga supelkohaga pärast, kus alati on tuulevaikus ja soojem kui mujal. Suvel on palav nagu Aafrikas.

9 KOTKAMÄGI

Kotkamäelt avaneb ilus vaade Uljaste rabamaastikule ja järvepeeglitele. Kevadeti paistavad “tuhat” järvesilma - laugast. Seda mäe on rahvas kutsunud ka Tagajärve mäeks, kuni seal hakati korraldama noorkotkaste maakondlikke suvelaagreid, kus tehti lõkketuld ning heisati kotka kujutisega lipp. Nii on see koht nüüd tuntud Kotkamäena.

9.1 USSIKUNINGA KUPPEL

Ümar mäe, kui kummulipööratud pada. Seal olevat nähtud ussikutantsimist.

9.2 PÕLISPUUD

Teel, mis viib Kuresoo kaldale, on kõrged kuused. Nende põlispuude kõrgus võistleb Eesti kõrgemate kuuskedega.

10 KURESOO KALLAS

Siit paistab pruunikalt terendav Kuresoo, kus kasvab palju kuremarju ja murakaid. Soos pesitseb sookurgi ja rabakanu.

11 TONDILOHK

Hakati märkama, et selle koha peal hobused muutuvad alati erksamaks, kiirendavad sammu. Hakati märkama, et sellel kohal kohiseb ka mets teistmoodi. Julgemad läksid asja uurima ja leidsid metsast seeneringid, mistõttu hakati kohta tontide elupaigaks pidama.

12 KIIGEMÄGI-MÄITSEMÄGI

Varem nimetati seda mäe talu järgi Mäitsemäeks. 20. sajandi alul ehitasid Mäitse talu kolm perepoega mäele suure ülevõllikiige ning tasandasi sinna juurde tantsuplatsi.

13 ASERI KARJÄÄR

Selliselt nimetas rahvas kohta, kust Aseri keraamikatehas hiilgeaegadel tellise tootmiseks liiva kaevandas. Suur süvend mäes näitab, kui suure jõudlusega siit liiva veeti ja oleks edasi veetud, kui looduskaitses ei oleks vahele astunud.

14 SOOMÄGI

Asub Uljaste soo kirdenurgas. Ilus kõrge kohati laugja nõlvaga kõrge põlise männimetsaga mägi. Väga vesisel ajal pidavat sookuningas oma kaaskonnaga tulema sinna mäele varbaid kuivatama ja Muru- eide tütarde tantsu imetlema.

16 ULJASTE SAARJÄRV

Saanud oma nime järve keskel asuva saare järgi, millel kasvavad puud. Saare keskel on kive, millest üks on piirikivi märgistusega, tähistamaks omal ajal mõisamaade piirirurka. Räägitakse, et järv kaevati soosse püsiva piirmärgi saamiseks ning saar tekkis väljakaevatud turbast.

17 KALAMEHE KALLAS

Rahvasuus ka Linaloomägi. Linaloomägi sai oma nime sellest, et Pada mõisast toodi linu järves leotamiseks ja pärast leotamist kuivatati neid mäel.

Kalamehe kaldaks nimetatakse seda Kalamehe talu järgi.

18 ULJASTE VALLAKOOLI ASE

Praeguse Sonda põhikooli eelkäija tegutses siin aastatel 1885-1921.